

İbadet ve Ahiret kaygısı

Mehmet Okursoy: “Namaz, Kur’ân-ı Kerim’i okuma, sünnet-i seniyyeye riây etme, kebâirden çekinme gibi dinî yükümlülükleri sevap kazanmak ve Cennete girmek için yapmanın sakıncası var mıdır? İhlâsı zedeler mi? Böyle niyet, ameli iptal eder mi?”

“İHLÂS, yapılan ibadetin yalnız emredildiği için yapılmasıdır. Eğer başka bir hikmet ve bir fâide ibadete illet gösterilse, o ibadet batıldır. Faideler, hikmetler yalnız müreccih olabilirler; illet olamazlar.”¹

Risâle-i Nur’da ihlâs böyle tanımlanır ve Cenâb-ı Hakk’ın rızasının ancak ihlâs ile kazanılacağı² beyan edilir. Demek, ibadet yalnız emredildiği için yapılmalıdır. Başka bir hikmet ve fayda ibadetimize illet, yani “ana sebep” olmamalıdır.

Yalnız; hikmet ve faydaların ibadetimize “müreccih”, yani tercih sebebi olmasında bir zarar söz konusu olmaz. Öyleyse ana sebep saymamak kaydıyla ibadetimizin âhirette fayda sağlamasını isteyebiliriz. Âhiret yurdu tevhid dairesi olduğundan, âhiret saadeti düşünerek gayrete gelip ibadet yapmakta ya da günahlardan bu saikle kaçınmakta bir sakınca yoktur. Bunda ihlâsa aykırılık aramaya gerek de yoktur.

Fakat âhiret saadeti ibadetimize ana sebep olur ve Allah rızasını kazanma niyetinin önüne geçerse, bundan ihlâsımız elbette yara alır. Çünkü biz her şeyden önce Allah’ın kuluyuz, Allah’ın rızasını kazanmakla mükellefiz. Bedüzzaman Hazretlerinin ifadesiyle Kur’ân’dan ders alan bir mü’min, tam bir kuldur. Fakat en büyük mahlûkata bile boyun eğmeyen ve Cennet gibi en büyük bir menfaati bile ibadetine gaye kabul etmeyen izzet ve onur sahibi bir kuldur.³

Kur’ân-ı Kerim, “Ey insanlar! Rabbinize ibadet ediniz!” emriyle insanları ibadete davet ediyor. Bu çağrıya hâl diliyle, “Ne için ibadet yapalım?” diye sorulan soruyu, yine Kur’ân-ı Kerim: “Çünkü sizi yaratan Rabbinizdir” diye cevaplandırıyor.⁴ Böylece bizzat Kur’ân, Rabbinizin bizi yaratmış olmasını, Rabbinize ibadet yapmamız için yeterli sebep sayıyor. Âyetin sonundaki, “Böylece takvaya erişmeniz mümkün olur”

cümlesi ise, ibadetimize bir gaye çiziyor. Bu âyete göre ibadetimizin gayesi, Cennete ulaşmak veya âhiretteki tükenmez nimetlere ulaşmak değil; takvaya erişmektir.

Anlaşıyor ki, ibadetimizin gayesi takvaya erişmektir, Allah korkusuna ulaşmaktır, Allah’a yakın olmayı başarmaktır, Allah için yaşamaya muvaffak olmaktır, Allah için olmayan duruşlardan ve hâllerden uzak durmaktır, yalnız Allah’ın sevgisini ve yalnız Allah’ın korkusunu kalbimize yerleştirmektir.

Nitekim bir musibete uğradığımızda söylememiz sünnet olan: “İnnâ lillâhi ve innâ ileyhi râci’ûn” (Biz Allah için varız ve Allah’a döneceğiz.)⁵ âyeti de bize ne için yaşıyor olduğumuzun resmini net biçimde çizer. Allah için yaşayan, elbet yalnız Allah için ibadet eder.

Bu âyetin tefsirini yapan Bedüzzaman Hazretleri, âyette “takva”nın ibadete yeterli bir hedef olarak gösterilmesi üzerinde önemle durur. Bedüzzaman’a göre, âyetten anlıyoruz ki, ibadet ancak ihlâs ile ibadettir. İbadet, başka bir şeye ulaştırması gayesiyle yapılmaz. İbadet vesile değil; kendisi varılacak gayedir. İbadet araç değil, amaçtır. İbadet maksûd-u bizzattır, yani yaratılışımızın ulaşmamız gereken tek maksadıdır. İbadeti, kendisiyle bir şeye ulaşmak niyetiyle yapmıyoruz. İbadeti sevap kazanmak ve azaptan sakınmak için yapmıyoruz. İbadeti, yaratılışımızın bir gayesi olduğu için yapıyoruz, ulaşmamız gereken bir maksat olduğu için yapıyoruz.⁶ İbadeti yaptığımız zaman, yaratılış maksadımıza ulaştığımız için içimizde bir huzur ve hafiflik hissetmemiz bundandır.

Biz, dünyada ve âhirette mutlu olmak için ve Cennete ulaşmak için değil; Allah’ı tanıyalım ve ibadet edelim diye yaratılmışız! Nitekim Cenâb-ı Allah buyuruyor ki: “Ben cinleri ve insanları ancak Bana ibadet etsinler diye yarattım.”⁷

Bedüzzaman Hazretleri bu noktada ibadeti önemli bir konuma yerleştiriyor: Ona göre ibadet, gelecek mükâfatların bir ön adımı değil; geçmiş nimetlerin bir neticesidir. Öyle ki, biz ücretimizi önceden almışız. Öyleyse bugün, bundan önce aldığımız ücreti hak etmek için, hizmetle ve ibadetle mükellefiz.

Bundan önce aldığımız ücretleri Bedüzzaman şöyle sıralar:

1- Mutlak şer olan yokluktan, mutlak hayır olan varlık alanına çıkışımız başlı başına bir peşin ücrettir.

2- Bize iştihali bir mide veren Cenâb-ı Hakk’ın, Rezzak ismiyle dünyayı bir nimet sofrası biçiminde donatması ve bütün nimetleri önümüze dizmesi ikinci bir büyük peşin ücrettir.

3- Sonra Cenâb-ı Hakkın, bize gayet duygulu ve duyarlı bir hayat vermiş olması ve hayat midесinin göz, kulak, dil, burun ve akıl gibi duygu ellerinin önüne de dünya kadar geniş bir istifade sahası açması bir başka büyük peşin ücrettir.

4- Bununla birlikte Cenâb-ı Allah'ın, mânevî birçok rızık ve nimet isteyen insanlığı bize vermesi ve insanlığın önüne de varlıkların dış ve iç yüzlerini anlamaya kabiliyetli aklın eli yetişecek derecede mülk âleminden melekût âlemine kadar geniş bir nimet ve istifade sahası açması bir başka yüksek peşin ücrettir.

5- Dahası; Allah'ın, hadsiz nimetleri isteyip, hadsiz rahmet meyveleriyle beslenen ve “insaniyet-i kübrâ” olan İslâmiyet'i ve imanı bize göndermesi ve bizi Müslüman kılması, böylece dünya ve âhiret dairesi ile birlikte Allah'ın isimlerini ve mukaddes sıfatlarını da içine alan geniş bir nimet, saadet ve lezzet sofrası bize açmış olması bir diğer yüksek peşin ücrettir.

6- Sonra Cenâb-ı Hakk'ın, imanın bir nuru olan muhabbeti bize vererek, kalbimizin önüne sonsuz bir nimet, saadet ve lezzet sahası açmış olması bir başka yüksek peşin ücrettir.

Demek Cenâb-ı Hak bize; 1- Hayatı vermekle bizi cüz'îlikten bir nev'î külliyete, 2- İnsanlığı vermekle hakikî külliyete, 3- İslâmiyet'i vermekle ulvî ve nuranî bir külliyete, 4- Marifeti ve muhabbeti (Allah'ı bilmeyi ve sevmeyi) vermekle de çok geniş ve her şeyi kuşatan bir nura bizi çıkarmıştır.

Bütün bu nimetler, peşin ve yüksek birer ücret olarak önümüzde durmaktadır. Öyle ise, biz ücretimizi almışız! Bu değeri yüksek ücretlere karşılık, yalnız “ibadet” gibi lezzetli, onurlu, nimetli, rahatlı ve gayet hafif bir hizmetle mükellef tutulmuşuz! Buna da tembellik göstermemizin hiçbir şekilde akıl ile ve insanlıkla izah edilir tarafı yoktur!

Biz bu niyetlerle, Allah'ın tevfiğ ve hidayetiyle, inayet ve yardımıyla, sırf Allah rızası için, sırf Allah'ın emrine itaat etmek niyetiyle ibadetimizi yaparız. Ebedî âhiret yurdunda ise Cenâb-ı Hakk'ın Cennetini, rahmetini ve mağfiretini ibadetimizin karşılığı olarak değil, Cenâb-ı Hakk'ın fazlından, lütfundan ve merhametinden bekleriz ve umarız.

Dünyada ibadet yapmamız ne kadar kulluğumuzun bir gereğı ise, âhirette “ibadetimizin karşılığı olarak olmasa da—Cenâb-ı Hakk'ın fazlından ve rahmetinden merhamet ummamız ve Cenneti vermesini beklememiz de bir o kadar kulluğumuzun gereğidir. Kula istemek, O'na vermek yakışır! Biz kul olarak elimizden geleni yapalım ki, O'ndan istemeye yüzümüz olsun!

Dipnotlar

- 1- İşârâtü'l-İ'câz, s. 142
- 2- Lem'alar, s. 156
- 3- Sözler, s. 122
- 4- Bakara Sûresi: 21
- 5- Bakara Sûresi: 156
- 6- İşârâtü'l-İ'câz, s.154
- 7- Zâriyât Sûresi: 56